

Неформалното собирање на отпад во Македонија претставува еден вид на неформализирана социјална програма од која живеат околу 3000 граѓани. Тие, иако работат во исклучително лоши услови успеваат да селектираат околу 80% од отпадот од пакување кој се рециклира во Македонија. Нивното формализирање ќе овозможи почиста животна средина, образование на илјадници деца, нови приходи за државата и многу други користи.

БРИФ ЗА ПОЛИТИКИТЕ бр. 24

Основна цел на овој документ е да ги покаже трошоците и користите за општеството од работата на неформалните собирачи на отпад, и воедно да предложи одржлив модел за нивно вклучување во еден формален систем кој би обезбедил подобар квалитет на живот преку нивно вработување, здравствено и социјално осигурување, образование за децата, но и безбедност и здравје при работа.

Проблем

Отпадот е еден од најголемите еколошки проблеми во Македонија. Годишно, по жител, се генерираат околу 800 илјади тони отпад кои скоро целосно завршуваат на депониите низ земјава. Но, состојбата со депониите во земјава е незадоволителна; од 54 депонии, само депонијата „Дрисла“ исполнува мал дел од минималните стандарди, а останатите се обични оградени ѓубришта. Друг проблем е селекцијата на отпад; процентот на селекција е многу низок што резултира со мал процент на рециклирање и други форми на преработка. Иако, делови од отпадот имаат висока економска вредност, не успеваме да ги искористиме потенцијалите. Главни искористувачи на економските потенцијали на отпадот

се неформалните собирачи, кои преку сопствена иницијатива и по цена на нивното здравје, успеваат да создадат егзистенција за себе и нивните фамилии, а воедно да допринесат за заштита на животната средина. Дополнително, податоците покажуваат дека неформалните собирачи на отпад се поефикасни во активностите за преработка и искористување на отпадот како ресурс дури и во постојните услови на делување во споредба со формалниот сектор.

Затоа, потребни се мерки и решенија коишто ќе ги подобрат условите за нивна работа и ќе создадат директни и индиректни придобивки за македонското општество. Ова значи промени во легислативата, државни програми за материјална поддршка и избор на модел за нивно организирање.

Методологија

Во истражувањето се користени квантитативни и квалитативни методи. Квантификацијата се изведе преку анализа на трошоците и користите од моменталното работење на неформалните собирачи, но и анализа на трошоците и користите од нивно формализирање во иднина. За квалитативниот дел пак, се анализираше моменталната состојба на управувањето со отпад, преку преглед на релевантната законска регулатива, различните програми за поддршка на маргинализираните групи, интервјуа со засегнати страни и теренска анализа на неформалните собирачи на отпад.

Резултати

Резултатите од пресметката на трошоците и користите од неформалните собирачи само ја потврдија тезата дека од нивното делување, економски имаме повеќе користи, отколку трошоци. Исклучително важен ефект е тој врз буџетот на РМ, преку персоналниот данок кој тие го плаќаат, но и врз самиот БДП преку зголемувањето на извозот на отпад.

Неформалниот сектор при постојните услови за работа само на локалните власти им

заштедил околу 1.045.033 евра годишно. Заштедите се големи, бидејќи комуналните претпријатија не треба да го собираат, транспортираат и депонираат отпадот за кој од граѓаните веќе имаат наплатено да го направат како услуга. Иако, за нив нема неработен ден, резултатите ни покажаа дека заработката на неформалните собирачи е под минималната загарантирана плата во Македонија. Но, пресметките покажаа дека со почетни основни инвестиции и овозможување на услови за нивно дејствување може да дојде до зголемување

на приходите на собирачите на отпад во просек по 51.186 денари по собирач годишно, односно неформалните собирачи може да стигнат до моменталната минимална плата. Добиените резултати покажуваат дека формализацијата ќе овозможи изземање на децата од работните процеси за собирање на отпад, бидејќи целокупните количини на собран отпад значително ќе бидат зголемени од тие пред формализацијата, што би значело дека формализацијата ќе овозможи децата да посетуваат настава во училиште.

Препораки

- Признавање и регистрирање на собирачите на отпад како професија
- Обезбедување на социјални бенефиции за собирачите на отпад
 - о Преоден период со право на двегодишно користење на социјална помош, покрај нивните дополнителни легални приходи од собирањето на отпад
 - о Задолжително здравствено осигурување
 - о Задолжително социјално осигурување
 - о Стипендии за образование за децата на неформалните собирачи на отпад
- Државна поддршка на формализацијата на собирачите на отпад
 - о Давање на земјиште за привремена употреба
 - о Финансирање на основните средства за работа на капацитетот
 - о Искористување на можностите за рециклирање на: органски отпад, гуми, текстил,

стакло, собирање на е-отпад и др. видови на рециклирачки отпад

- Отворање на центри за рециклирање и други форми на преработка на отпад со претходна обука на неформалните собирачи за стекнување на вештини, како што се: преработка на мебел, преработка на метал, пет амбалажа, стакло и други видови на отпад. (отворање на државна програма за поддршка на неформалните собирачи)
- Усвојување на локални и национални планови и други документи за управување со отпад во кои се предвидува работењето на собирачите на отпад
- Укинување на казните за собирачите на отпад кои ќе се регистрираат како вршители на дејноста
- Евидентирање и издавање на различни лични документи по итна постапка на неформалните собирачи

Finance Think е Институт за економски истражувања и политики.

Нашата Визија

Да поттикнеме економско размислување за подобра благосостојба утре.

Нашата Мисија

Да го подобриме влијанието на економските и социјалните трендови и политики врз граѓаните во Македонија и регионот на Западниот Балкан, преку економски истражувања, застапување базирано на докази и водено од податоци, и поттикнување критичка дебата за економските процеси.

Истражувањето на Finance Think им помага на носителите на политиките, застапниците на политиките, креаторите на мислење, економските новинари и јавноста да ги разберат прашањата кои влијаат врз обичните граѓани.

Ул. Фредерик Шопен 1/2, 1000
Скопје
+389 2 6156 168,
www.financethink.mk,
info@financethink.mk

Овој производ е подготвен во рамки на проектот "FISCAS+": Фискалната транспарентност и одговорност ги подобрува политиките во областите на квалитет на живот, образование и здравство" финансиран од Владата на Обединето Кралство, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската Влада.

